

МАРИНА ТА СЕРГІЙ
ДЯЧЕНКИ

Світи Марини та Сергія Дяченків

Трилогія

Харків
«ФОЛІО»
2022

ВІДЬМИН
ВІДЬМИН
ВІДЬМИН
ВІК ПОКЛІК РІД

ВІДЬМИН
ВІК

РОЗДІЛ ПЕРШИЙ

Вперше за багато днів Івга дозволила собі розслабитися.

Чоловік, який протягом усього цього часу насторожено її вивчав, нарешті заспокоївся й навіть розцвів. Якийсь її жарт змусив його реготати до сліз, і, відсміявшись, він зажадав, щоб невістка перестала називати його «професором Митецем», а кликала як належить — тато-свекор; Івга розцвіла у відповідь і взялася розводити багаття посеред галявини для пікніків.

— ...Щоб лиш серце та й хотіло, а все інше та й могло! — професор виявився справді природженим балагуром. — Де двоє, там незабаром і третій, а де троє — там і п'ятеро. Вип'ємо ж, хлопці, і нехай нас у світі буде більше!..

Червоне вечірнє сонце дробилося у високих вікнах її майбутнього будинку. Будинку під червоним дахом, де на фасаді — балкон, повитий виноградом і тому схожий на етикетку старого вина. Здрігався високо вгорі мідний флюгер, і Назар тупотів через двір, несучи під рукою кошик з їжею та постійно щось гублячи — то рушник, то купу серветок, то вертку картоплину.

Потім тато-свекор налаштував мандоліну; в репертуарі цього серйозного й поважного чоловіка вдосталь водилися грайливі, а часом і фривольні пісні. Від реготу Івга двічі випустила з рук бутерброд у багаття; тато-свекор поблискував очима і шпарив таке, від чого навіть у Назара на щоках пробивався зняковільний рум'янець.

Потім тато-свекор раптом притиснув струни долонею, моргнув, дивлячись на багаття, і завів зовсім іншим голосом

щось співуче і з довгим сюжетом, де морячка махала хусточкою з берега, а з моря її гукала русалка з круглим дзеркальцем у руці й гребенем у зеленому волоссі, й обидві вони бажали отримати собі красеня-капітана.

Назар ліг у траву, і голова його опинилася на Івжиних колінах. Тато-свекор незворушно відкоркував наступну пляшку, одним ковтком сьорбнув пів келиха й заспівав студентську ліричну; Івзі захотілося підспівати. Не знаючи ні слів, ні мелодії, вона, немов риба, відкривала й закривала рота, коли раптом у ніжну мелодію втрутився шум далекого двигуна.

— Хтось іде, — сонно повідомив Назар.

Івга напружилася. Вона не любила ні новин, ні змін, ні непроханих гостей, ні навіть веселих сюрпризів. Тим більше зараз, коли вона розімліла, розплавилася у своєму щасті, ніби шоколад у долоні, коли в неї немає сил, щоб захищати свою крихку внутрішню рівновагу. Новий візитер — агресор — непрохано вторгається в її світ, де нарешті, після стількох поневірянь, запанували спокій і порядок...

Дуже крихкий спокій. Ось пролунав далекий шум двигуна, і спокою як не було.

Назар із жалем прибрав голову з її колін. Підвівся, радісно посміхнувся професорові:

— Батьку, а у Клавдія нова машина? Зелененький такий «Граф», еге ж?

Тато-свекор одразу ж відставив мандоліну:

— Клав?! Трясця... Ну, діти мої, будемо веселитися до ранку...

Івга мовчала. Недобре, якщо вони помітять її розчарування. Мабуть, приїхав давній друг; мабуть, його приїзду варто радіти. Зрештою, приїзд негарної, несимпатичної людини навряд чи кинув би тата-свекра в такий захват. І Назар не почав би гультяювати біля воріт, козиряти тому, хто сидів за кермом на зразок дорожнього гвардійця, та кататися, як маленький, на залізній ковзаючій стулці...

Тато-свекор узяв мандоліну напереваги:

— А ось зараз, Руда, я тебе з видатною особистістю... Руда, що з тобою?!

Зелена машина неквапливо в'їхала на подвір'я. Акуратно й ввічливо, ніби жива й вихована істота, але фари, прикриті

щитками, здалися Івзі каламутними очима чудовиська. Шматок бутерброда застряг у неї в горлі — ні проковтнути, ні виплюнути; із закутків її тіла піднімалися нудота й муť. Вона пам'ятала це відчуття, але тоді, вперше, воно було незмірно слабше. А зараз...

— Івго, що з тобою?!

Назар уже тряс руку того, хто вийшов з машини; Івга бачила тільки спину прибульця, обтягнуту світлою сорочкою. Чорняву доглянуту потилицю, гладку, волосинка до волосинки...

— Івго, та що з тобою?..

— Занудило, — вичавила вона насилу. — Тагу-свекре, вибачте, мені б у дім... Прилягти...

Просто перед нею опинилися його стривожені, підозрілі й водночас радісні очі:

— Руда?! Ти справді?.. Я буду дідом, так?..

Назар уже вів прибулого до багаття; тепер Івга могла роздивитися усміхнене обличчя несподіваного гостя. Зовсім незнайоме. Ні, не його вона бачила того разу, ні...

Відчувши недобре, Назар перестав посміхатися і, зробивши кілька широких кроків, опинився поруч. Від дотику його рук зробилося легше, втім — ненадовго.

— Вибачте, — вона змучено розтягнула губи, намагаючись дивитися повз гостя.

А гість усе ще посміхався. Здається, співчутливо.

Назар узяв її на руки. Притиснув до себе міцно, ніби кошеня; поніс до будинку, ошелешено зазираючи в обличчя:

— Ти що, Руда... Чи ти з'їла щось, чи... Ну, Руда... Слухай, а лікаря не треба?..

Вона посміхнулася так заспокійливо, як тільки могла.

Він вніс її на ґанок. Незважаючи на протести, підняв на другий поверх легко, тільки сходинки жалібно скрипнули; коліном відчинив двері до її кімнати, поклав на ліжку і сів поруч, не випускаючи її руки.

— Соромно, незручно... — вона прикусила губу.

Назар хитнув головою, струшуючи з чола жорсткий чубок. Підбадьорливо посміхнувся:

— Не бери в голову... Клавдій — своя людина...

Івга зітхнула глибоко, так щоб повітря дійшло до самих п'ят. Нудота минала, а гарячкове тремтіння лишалося. Сердешний Назар; яка несподівана вийшла брехня. І як він щиро зрадів... Вона, виходить, дарма морочила собі голову, і всі ці сльози в подушку були теж марними. Назар...

Вона відчула приплив ніжності такий, що довелося відвернутися й сховати обличчя в подушці. Ніжність і сором. Тому що вона мимоволі обдурила, бо причина її сьогоднішнього нездужання не має нічого спільного з радісним очікуванням потомства...

— Руда, ти чого?..

Вона провела пальцем по синій жилці на його твердій м'язистій руці:

— Незручно. Піди до них, скажи... Я зараз прийду в норму.

Він проковтнув. Знову запитати не наважився, погладив її по щоці. Підвівся, відійшов до дверей; повернувся знову. Поцілував її в маківку. Зірвався з місця, беззвучно підстрибнув до стелі й хитнув важку люстру так, що брязнули грона підвісок.

— Хлопчисько... — Івга через силу посміхнулася. — Послухай... А Клавдій — він хто?

Назар звів брови:

— В сенсі?

Вона мовчала, не вміючи сформулювати своє питання.

— Клавдій, — Назар почухав за вухом. — Чудовий мужик, давній батьків друг... Ну, ще він Великий Інквізитор міста Вижни. От і все.

— Гарзд, — Івга заплющила очі. — Йди...

Дерев'яні сходи знову скрипнули, бо Назар стрибав через дві сходинки. Івга лежала, дивлячись на тіні на стелі, й прохолодне ліжко палило, ніби пательня.

* * *

Обидва мовчали і досить довго. У словах не було потреби; обидва безмовно насолоджувалися літнім вечором, димом багаття й товариством один одного. Гість ліниво мружився, і вогник біля його губ неспішно пожирав тонке тільце доро-

гої сигарети; господар крутив над вогнем шматочок шинки на гострій паличці.

Потім з дому вийшов Назар. Винувато посміхнувся, підійшов до багаття:

— Клавдію, якось так вийшло... А я хотів вас познайомити.

Той, кого звали Клавдієм, розуміюче прикрив очі.

— Що ж ти її кинув? — сварливо запитав професор соціології Юліан Митець. — Залишив саму?

Назар захвилювався:

— Я, власне, тільки Клавдію хотів, ну, вона вибачення просила...

Гість нетерпляче махнув рукою — зрозумів, мовляв, не мели дурниць. Назар ще раз винувато посміхнувся і поспішив назад; двоє чоловіків біля багаття проводжали його поглядом.

— Ти пам'ятаєш? — неголосно запитав професор Митець. — Щодо Назара. Я побоювався...

Той, кого звали Клавдієм, кивнув:

— Ага... Він у тебе все ніяк не дорослішав.

Професор Митець переможно посміхнувся:

— Що роблять з нами жінки, Клав!.. Вип'єш?

Гість загадково посміхнувся й витягнув із внутрішньої кишені невелику пляшку, пласку, як камбала:

— А я ось учора щойно з Егре, столиці виноробства... І там мені всунули такого ось хабаря. Заздрісно?..

— Не може бути! — вигукнув професор з театральним подивом. — Але як доречно, Клав, як доречно!..

Обидва тямали у вині, а професор ще й пив з виглядом знавця, ретельно й зосереджено, як справжній дегустатор. Гість задоволено посміхався.

— А в мене будуть онуки, — повідомив, нарешті, професор Митець, милуючись рубіновою рідиною на дні. — Повнісінько, цілий будинок онуків... Я так і думав, що ти знову мотаєшся по провінціях. Я дзвонив.

— Труди, — невизначено відгукнувся гість. — Праведні труди на благо... чи задля блага. У тебе буде гарна невістка, Юль. Коли весілля?

Задоволений професор кивнув:

— Думаю, десь у жовтні.

— Ви ще не призначили? — здивувався гість.

Професор розвів руками:

— Не смійся, я всього тиждень як... Як Назар мене познайомив. І ще боявся, що розсерджуся...

— Але ти не розсердився, — кивнув той, кого звали Клавдієм. — І правильно зробив.

Професор підняв з трави свою мандоліну. Дивлячись, як він дбайливо підтягує струни, гість дістав з вузької золотистої пачки нову приречену сигарету.

— Юліане...

Професор чомусь здригнувся. Відірвався від свого заняття, здивовано витріщився на гостя:

— Га?..

Той, кого звали Клавдієм, витягнув з догораючого багаття гілку з вуглиною на кінці:

— Юлек... От дідько, не знаю, як і сказати.

— Відьом своїх по підвалах лякай, — пробурмотів раптово спохмурнілий професор. — Мене не треба... Ну?

Гість закурив. Глибоко затагнувся, не зводячи з приятеля примружених, трохи запалених очей:

— Ти, звичайно ж, знаєш, що вона відьма?

— Хто? — спантеличено запитав професор.

— Твоя невістка, — гість затагнувся знову. — Майбутня невістка... Як її, до речі, звати?

— Івга, — механічно відповів професор. Потім раптом різко піднявся зі свого чурбачка. — Що?!

— Івга, — замислено повторив той, кого звали Клавдієм.

— Ти розумієш, що говориш? — глухо поцікавився професор. Його співрозмовник кивнув:

— Юлек... За двадцять п'ять років цієї каторжної роботи... Я розпізнаю їх навіть на поганих чорно-білих фотографіях. І, що найсумніше, вони мене теж чують... Їм від мене робиться погано. Вашій Івзі стало погано не тому, що вона вагітна, а тому, що поряд опинився злісний я.

Професор сів. Підібрав кинуту мандоліну.

— Погано, що ти не знав, — повідомив той, кого звали Клавдієм. — Я розраховував, що... Але це можна пробачити, Юль. Вони, особливо молоді, особливо з глухої провінції... Дуже бояться. Можливо, вона Назару сказала?

— Помовч, — пробурмотів професор, методично підтягуючи й підтягуючи струну. — От зараза!..

Вирваний кілочок від мандоліни опинився у нього в руках. І одразу ж після цього — у багатті; потривожене вугілля спалахнуло яскравіше й знову заспокоїлося.

Його співрозмовник витримав паузу. Зітхнув:

— Нічого страшного не сталося. Я сто разів бачив щасливі сім'ї, у яких дружина була відьмою. Ти знаєш, скільки в одній лише столиці легальних їх? Тих, що ми просто тримаємо на обліку?

Обірвана струна на мандоліні професора Митеця згорнулася спіраллю, ніби виноградний вус.

— Юлек...

— Замовкни.

З дому вийшов Назар. Злегка спантеличений, навіть засмучений:

— Вона сказала, що поспить... Але їй начебто краще... Тату?!

Професор відвернувся:

— Будь ласка, піди й звари нам кави.

Хлопець не зрушив з місця. Коли він нервував, його повіки часто моргали, майже як у ляльки, яку дрібно трясуть. Нервовий тик.

— Батьку...

— Назаре.

Гість несподівано посміхнувся:

— Усе в порядку, Назарчику. Йди...

Обидва напружено мовчали, поки за хлопцем не зачинилися двері кухні. І потім промовчали ще кілька довгих важких хвилин.

— Юлек, — повільно промовив гість. — Ти розумна людина... завжди був. А тепер, от дідько, я починаю думати, що краще б мені цей маленький факт приховати, щоб коли-небудь потім, у спокійній обстановці...

— Ти розумієш?..

Професор відкинув од себе мандоліну. Так, що вона жалібно бренькнула, потрапивши на камінчик у траві. Гість несхвально знизав плечима, але цього разу промовчав.

— Ти... — професор перевів подих. — Відьма... У моєму будинку... З моїм сином... Таємно... Як гидко. Яка гидота, Клав...

Він підвівся, сунувши руки глибоко в кишені; голос його знайшов вимогливі нотки:

— Я прошу тебе, Клавдію, поговорити з Назаром просто зараз. Я не бажаю... Ні хвилини...

— Юль? — той, кого звали Клавдієм, здивовано звів брови. — А що я, по-твоєму, можу сказати Назару? Зрештою, якщо він її любить...

— Любить?!

Деякий час професор кружляв навколо багаття, не знаходячи слів. Потім сів на місце, і з виразу його обличчя гість зрозумів, що Юліан Митець нарешті взяв себе в руки, надійно і міцно.

— Я так розумію, — безбарвним голосом почав професор, — що ти згідно зі службовим обов'язком повинен її забрати? Для обліку й контролю?

— Згідно зі своїм службовим обов'язком, — гість в задумі закури́в третю сигарету, — цим займаються дещо інші люди. Ось розпорядитися, щоб її забрали, — це я, справді...

— Попрошу тебе — тільки не в моєму домі, — кинув професор так само безбарвно й глухо. — Я не хотів би...

— Та немає ніякої необхідності її брати! — його співрозмовник струсну́в з елегантних сірих штанів чорну сніжинку кіптяви. — Вона сама прийде куди треба, і, запевняю тебе, жоден сусід...

— Мені начхати на сусідів.

Обличчя професора налилося жовтю. Кожен, хто годину тому був свідком свята з піснями, був би вражений тим, як змінився Митець.

— Мені начхати на сусідів. А ось на сина мені не начхати; ініційована відьма чи ні... Ти диви́шся на все це очима, дідько,

фахівця, а я... — професор затнувся. Перевів подих, підвівся, маючи намір піти в дім.

— На місці твого сина я б не послухався, — неголосно сказав йому вслід той, кого звали Клавдієм.

* * *

Назар з'явився через пів години; про людину, яка пережила потрясіння, прийнято говорити, що вона раптом постаріла. З Назаром сталося зворотне — молодий чоловік, який нещодавно на руках вніс до будинку свою майбутню дружину, тепер здавався переляканим і смертельно ображеним хлопчиком: — Клавдію?..

За час, проведений на самоті, друг сім'ї встиг прикінчити пачку своїх чудових сигарет і тепер дивився, як витончена картонна коробочка догоряє в багатті.

— Назарчику, вона б тобі сама сказала. Не сьогодні-завтра... Але не розповісти твоєму батькові я не міг. Це було б, м-м-м... некрасиво з мого боку. Непорядно. Еге ж?

Назар шумно ковтнув:

— А може так бути, що вона й сама не знає? Раптом?..

Деякий час Клавдій роздумував: може, збрехати? Потім зітхнув і похитав головою:

— На жаль. Вони завжди й все про себе знають.

— Вона мені брехала, — сказав Назар глухо.

Клавдій пригнічено знизав плечима.

* * *

Івга не спала — лежала, натягнувши на голову ковдру, увіткнувшись носом у підтягнуті коліна, й уявляла себе равликом. У будиночку, в мушлі, затишно й тепло, усе, що поза її стінами, байдуже та безпечно...

Потім у неї скінчилася уява, а вечір усе ніяк не закінчувався; хтось ходив у будинку, хтось стиха перемовлявся, потім вона почула звук двигуна.

У якийсь момент вона майже повірила, що кошмар закінчився і все обійшлося, що Великий Інkvізітор зараз поїде і все буде, як колись...

ЗМІСТ

Відьмин вік. <i>Переклад Вікторії Мурич</i>	3
Відьмин поклик. <i>Переклад Олекси Негребецького</i>	365
Відьмин рід. <i>Переклад Олекси Негребецького</i>	671